

Kabinet zit op dood spoor

A.F. VAN ZWEEDEN

Met zijn driesporenbeleid blijkt het kabinet-Lubbers op een dood spoor te raken. De hoop dat door versterking van de marktsector uitzicht zou ontstaan op vermindering van de werkloosheid wordt de bodem ingeslagen als uit de middel-lange-termijnraming van het Centraal Planbureau blijkt dat de werkloosheid in 1987, zonder aanvullende maatregelen, boven het miljoen zal uitkomen. Volgens deze becijferingen zou ook de doelstelling van het eerste beleidsspoor, terugdringing van het financieringstekort tot 7,5% van het nationale inkomen, lang niet worden bereikt. Het is niet vreemd dat in het licht van dergelijke uitkomsten thans druk wordt gediscussieerd over een accentverschuiving in het beleid.

Bij de discussies binnen de Sociaal-Economische Raad over het beleid op middel-lange termijn kiezen de werkgeversorganisaties nu voor een minder rigide opstelling. Jaarlijks zou aan de hand van de economische ontwikkeling moeten worden vastgesteld hoe de ruimte, die ontstaat door vermindering van collectieve uitgaven, wordt verdeeld tussen verlaging van het financieringstekort en vermindering van de collectieve-lastendruk. Ook de werkgeversorganisaties hebben oog gekregen voor de risico's van koopkrachtdaling en vraaguitval. Zij hebben daarbij in hun overweging betrokken dat de oorspronkelijke doelstelling, een verlaging tot 7,5% in 1986, niet meer haalbaar is. Wel moet het naar hun mening mogelijk zijn om in dat jaar duidelijk beneden de 10% uit te komen.

Minister Ruding van Financiën schijnt een wat andere opvatting te huldigen. Hij wil in 1985 f. 3 mrd. meer bezuinigen dan in het regeerakkoord was afgesproken om in te halen wat dit jaar te weinig wordt bezuinigd (f. 12 in plaats van f. 14 mrd.) en om de tegenvallende stijging van de werkloosheidsuitkeringen op te vangen. De aan zijn collega's in het kabinet gerichte brief waarin hij tot in details voorstellen doet voor extra departementale bezuinigingen is wel uitgelegd als een onderhandelingsbod. Hij zou zich daarmee wel eens in een isolement kunnen manoeuvreren als blijkt dat hij binnen het kabinet alleen komt te staan, zoals destijds minister Andriessen.

Ruding opereert niet alleen als onderhandelaar die hoog inzet om zoveel mogelijk binnen te halen, maar ook uit de overtuiging dat zijn beleid op de langere ter-

mijn tot positieve resultaten moet leiden. Juist in een jaar waarin de economie lijkt te zullen opleven ziet hij de kans schoon om een flink stuk in te lopen op de achterstand die ontstaan is in de afgesproken tekortreductie. Ruding gelooft dat ook de werkgelegenheid zich dan sneller zal kunnen herstellen dan nu nog wordt aangenomen. De minister van Financiën gaat uit van de gedachte dat een mogelijk economisch herstel niet mag worden belemmerd door een te groot financieringstekort en de daarmee samenhangende hoge schuldenlast. Het rapport van de OESO over de Nederlandse economie stelt hem gedeeltelijk in het gelijk waar gewezen wordt op het feit dat de hoog opgelopen rente- en aflossingsverplichtingen op zich zelf bijdragen tot een blijvende vergroting van het tekort, omdat deze uitgaven niet conjunctuurgevoelig zijn en dus niet zullen verminderen naarmate de economische groei toeneemt. Daarnaast waarschuwt de OESO echter ook voor een te geforceerde vermindering van het financieringstekort, omdat de zware bezuinigingen die daarvoor nodig zijn gepaard gaan met onderbesteding als gevolg van vraaguitval en te lage investeringen.

De onevenwichtigheid van de „policy mix” waarmee het kabinet de economische stagnatie het hoofd denkt te bieden komt vooral tot uiting in het grote overschot op de lopende rekening van de betalingsbalans, dat een weerspiegeling is van het besparingsoverschot in de particuliere sector dat uit onderbesteding voortvloeit. Ruding heeft door zijn fixatie op het financieringstekort te weinig oog voor de deflatoire effecten van het bezuinigings- en matigingsbeleid. Ook hij wil wel toegeven aan de aandrang op lastenverlichting, maar die zal dan moeten worden gefinancierd uit bezuinigingen. Als hij voorrang blijft geven aan vermindering van het tekort zal hij ook de premieverlichting voor werknemers en werkgevers die mogelijk wordt door de bezuinigingen op sociale zekerheid moeten afkomen door belastingverhogingen. De consequentie van de plannen van het kabinet voor de wijziging van het stelsel van sociale zekerheid is ook dat de financieringslast van de werkloosheidsuitkeringen naar werkgevers en werknemers wordt verlegd. Ruding voert als argument aan dat het financieringstekort sterk wordt belast door de stijgende kosten van de langdurige werkloosheid. Daarom zou hij willen dat

die kosten worden omgeslagen over werkgevers en vooral werknemers. Dit vergt echter een dermate exorbitante verhoging van de werkloosheidspremies, dat elke verdere discussie over het sociaal-economisch beleid en over het sociale-zekerheidsstelsel uitzichtloos wordt. Wat de gevolgen zouden zijn voor de koopkracht en de consumptieve bestedingen laat zich raden, ook als bij wijze van alternatief de BTW zou worden verhoogd. Al dit soort voorstellen, die voortvloeien uit een eenzijdige nadruk op tekortreductie, zijn in strijd met de noodzaak om de collectieve-lastendruk te verlichten.

In de maatschappelijke discussie over het sociaal-economisch beleid lijkt wat meer overeenstemming te ontstaan nu de werknemers meer begrip weten op te brengen voor de noodzaak van versterking van de marktsector en voor de risico's van een te groot financieringstekort. Van hun kant geven de werkgevers er blijk van zich wat soepeler te willen opstellen door minder de nadruk te leggen op het terugdringen van het financieringstekort en meer op lastenverlichting voor de werknemers. Een nieuw akkoord over loonmatiging ter wille van rendementsverbetering en arbeidstijdverkorting dreigt echter te worden geblokkeerd als de perspectieven voor de werkgelegenheid nauwelijks worden verbeterd. De animo van werknemers om te blijven inleveren zal er niet groter op worden als blijkt dat arbeidstijdverkorting geen nieuwe banen oplevert en de duidelijk toegenomen winsten van de bedrijven niet worden omgezet in investeringen en arbeidsplaatsen. De werkgevers lijken overigens weinig behoefte te hebben aan het maken van afspraken in het centrale overleg, omdat zij vinden dat beter op decentraal niveau kan worden onderhandeld over arbeidsvoorwaarden en arbeidstijdverkorting. We gaan nog spannende weken en maanden tegemoet waarin beslist zal moeten worden welk hoofdspoor moet worden gevolgd bij het sociaal-economisch beleid voor de komende jaren.

A.F. van Zweeden